

Ő-ző tájnyelv

Helyi szókincsünk a vásárhelyi ő-ző nyelv, az Alföld nagy területén, összeérő szigetekben volt elterjedve, de a Dunántúlon és Erdélyben is voltak kisebb-nagyobb hasonló nyelvet őrző területek. A múlt idő sajnos többé-kevésbé igaz, nagyon sok helyen a városiasodás, az egységesített nyelvoktatás és korunk felgyorsult élete, mind a nyelvjárások kopásához, sorvadásához, néhol eltűnéséhez vezetett. Gondoljunk arra, hogy már csak a vásárhelyiek, algyeviek és tápaiak – egy része – „möggy Szögedébe”, a helyiek szinte elvesztették pár évtizede még gyakorolt „szögediségüket”. Pedig nyelvújításunk előtt számos névtelen és ismert költőnk használta az ő-ző verselést és írást. Bornemissza „Pétörtül” Dugonics Andrásan keresztül, a kuruc verselőktől Petőfin át, sokan használták ezt a nyelvet írásaikban. Nem beszélve a 19. századtól kutató környékbeli néprajzi gyűjtők (Kardos Antal, Török Károly), örök becsű népköltészeti, népéleti feljegyzéseiről, majd a huszadik században munkálkodó Tömörkény István, Móra Ferenc, Bálint Sándor, Polner Zoltán munkáiról. Vásárhely sem maradt alul a nyelvjárásunkat is megőrző helyi írók, néprajzkutatók írásaival és gyűjtő munkájukkal. Bibó Lajos hiteles nyelvhasználatával, Kárász József ízes párbeszédeivel, a paraszti költők közül, Csorcsán Szűcs Imre és mások, valamint a népies Pócsi Miska. Népéleti, néprajzi tanulmányaikban maradandóan megörökítették a vásárhelyiek ő-zését: Kiss Lajos néprajzkutató, Nagy Gyula néprajzkutató, Herczeg Mihály helytörténész, valamint kortársunk, Szentí Tibor író, néprajzkutató. Helyi különlegesség, a Földesi Ferenc, gimnáziumi tanár által összeállított nyelvjárású könyv, az Anyanyelve: vásárhelyi magyar. Fehér József vásárhelyi író, költő több novellájában is feltűnik a vásárhelyiek beszéde.

Nyelvjáráskutatók szerint a magyar törzsszövetség egyes nemzetségei már különbözően beszéltek nyelvünket. Magyarország különböző területein letelepedve – sokszor elzártan – kialakult tíz nyelvjárás csoportunk, amelyek – többé-kevésbé – a mai napig őrzik különbözőségüket, nyelvi színességüket. Habár számtalan szó, fogalom létezik, amelyet csak egy-egy nyelvjárásban ismernek és használnak, rövid körülírás után, a más nyelvjárást beszélő magyar is megért. Nyelv-történelmünk során ezen nyelvjárásokból állt össze mai nyelvünk, összmagyar kultúránk. Volt – és ma is van – olyan időszak, amikor a hivatalos magyar nyelv, a felgyorsult, elektronikus írás, nyelvhasználat – megváltoztatná, egyszerűsítene nyelvjárású kincseink sokszínűségét. Pedig a tájszólás és az „irodalmi” magyar nyelv párhuzamos tanulása és használata, nem hogy szegényítené, inkább gazdagítja annak beszélőjét. Ahhoz hasonlóan, mint amikor egy kisgyermek az anyanyelve mellett, egy vagy akár több idegen nyelvet is megtanul – észrevétlenül. Habár mai felgyorsult és elektronikus érintkezéssel teli világunk nem kedvez a kis helyi nyelvjárások megmaradásának, ezt a mélyen megtelepült nyelvi gyökeret őriznünk, ápolnunk és továbbadnunk kell utódainknak.